

U Zagrebu, 13. srpnja 2017. godine

REKTORSKI ZBOR REPUBLIKE HRVATSKE

Tajništvo
Kralja Zvonimira 8
10 000 Zagreb

n/r prof.dr.sc. Šimuna Anđelinovića, predsjednika

n/r Paule Pavletić, tajnice

Predmet: Očitovanje Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja na Nacrt Prijedloga Odluke Rektorskog zbora o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora ili reizbora u znanstveno-nastavna zvanja od 18. lipnja 2017. godine – doprinos javnoj raspravi

1. PRIMJEDBE NA POSTUPAK DONOŠENJA NOVIH UVJETA REKTORSKOG ZBORA

Poziv na savjetovanje sa zainteresiranom javnošću o Nacrtu Prijedloga Odluke Rektorskog zbora o nužnim uvjetima u postupku izbora ili reizbora u znanstveno-nastavna zvanja (dalje: Nacrt Odluke Rektorskog zbora) objavljen je 20. lipnja 2017. godine na službenim web stranicama Rektorskog zbora Republike Hrvatske. Rok za očitovanje zainteresirane javnosti je 17. srpnja 2017. godine, dakle rok je otvoren ukupno 27 kalendarskih dana.

Postupak javnog savjetovanja u Republici Hrvatskoj regulira Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/2013, 85/2015; dalje ZPPI).

Člankom 5. stavkom 2. u vezi s člankom 11. ZPPI-a, određeno je da su pravne osobe s javnim ovlastima i druge osobe na koje su prenesene javne ovlasti, a nadležne su za izradu nacrtu zakona i podzakonskih akata dužna:

- donijeti i na svojoj internetskoj stranici **objaviti plan savjetovanja s javnošću** za kalendarsku godinu najkasnije do isteka prethodne kalendarske godine, a o izmjenama plana savjetovanja istim putem izvijestiti javnost, s tim da plan savjetovanja s javnošću sadrži naziv propisa, općeg akta ili dokumenta za koji se provodi savjetovanje, **očekivano vrijeme njegova donošenja ili usvajanja**, okvirno vrijeme provedbe internetskog savjetovanja te druge predviđene načine na koje se namjerava provesti savjetovanje, kao što su javne rasprave, distribucija nacrtu propisa zainteresiranoj javnosti elektroničkom poštom, **sudjelovanje u radnim skupinama** i drugo;
- provesti javno savjetovanje preko internetske stranice ili preko središnjeg državnog internetskog portala za savjetovanje s javnošću, objavom nacrtu propisa, općeg akta odnosno drugog dokumenta, **s obrazloženjem razloga i ciljeva koji se žele postići donošenjem**

propisa, akta ili drugog dokumenta te pozivom javnosti da dostavi svoje prijedloge i mišljenja;

- provesti savjetovanje s javnošću **u pravilu u trajanju od 30 dana,**
- po isteku roka za dostavu mišljenja i prijedloga izraditi i objaviti na središnjem državnom internetskom portalu za savjetovanje s javnošću odnosno internetskoj stranici izvješće o savjetovanju s javnošću, koje sadrži zaprimljene prijedloge i primjedbe te očitovanja s razlozima za neprihvatanje pojedinih prijedloga i primjedbi.

Rektorski zbor Republike Hrvatske je tijelo na kojeg je Zakonom prenesena ovlast donošenja Odluke o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora u znanstveno-nastavna zvanja slijedom čega se isto u postupku donošenja tog podzakonskog propisa dužno pridržavati pobrojanih odredbi ZPPI-a.

Dakle, u vezi dokumenta kojeg namjerava donijeti, Rektorski zbor je dužan provesti zakonit postupak javnog savjetovanja sukladno odredbama ZPPI-a. Suprotno, postupak izrade i javnog savjetovanja u vezi objavljenog Nacrta Odluke Rektorskog zbora **nije proveden u skladu sa ZPPI-om** jer je isti objavljen u okolnostima u kojima:

- zainteresirana javnost **o namjeri i očekivanom vremenu donošenja ovog dokumenta nije bila unaprijed obavještena,**
- objavljeni Nacrt Odluke **ne sadrži obrazloženja razloga ili ciljeva njegova donošenja,**
- javno nije objavljeno tko je ili koja radna skupina sastavila objavljeni Nacrt Odluke,
- je savjetovanje bez posebno obrazloženog razloga **otvoreno na kraći rok od onog koji je Zakonom propisan kao pravilo.**

Poviše navedenog, valja istaknuti da se neprihvatljiva razina netransparentnosti postupka izrade, donošenja i objave Nacrta Odluke Rektorskog zbora ogleda i u činjenici da **sudionicima javne rasprave nije omogućen neposredan uvid u komentare i primjedbe drugih sudionika u raspravi** (iako je to vrlo jednostavno učiniti, primjerice preko državnog portala e-savjetovanja).

Posljednje navedeno smatramo osobito potrebnim s obzirom da Odluka Rektorskog zbora može imati neposredan utjecaja na radno-pravni status velikog broja zaposlenika u sustavu znanosti i visokog obrazovanja, članova akademske zajednice koji s obzirom na stupanj obrazovanja imaju osobiti potencijal doprinijeti kvalitetnoj javnoj raspravi.

2. PREKORAČENJE ZAKONSKE OVLAŠTI REKTORSKOG ZBORA

2.1. REKTORSKI ZBOR ZAKONOM NIJE OVLAŠTEN PROPISATI UVJETE ZA REIZBOR

Sukladno članku 105. stavku 4. Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN br. 123/2003, 198/2003, 105/2004, 174/2004, 2/2007, 46/2007, 45/2009, 45/2009, 63/2011, 94/2013, 139/2013, 101/2014, 60/2015; dalje: ZZDVO), Rektorski zbor propisuje nužne uvjete za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti **u postupku izbora** na znanstveno-nastavna, umjetničko-nastavna i nastavna **zvanja** odnosno **radna mjesta**.

ZZDVO jasno razlikuje **postupak izbora** u znanstveno-nastavna zvanja i na znanstveno-nastavna radna mjesta **od postupka reizbora** na znanstveno-nastavna radna mjesta, te u članku 102. stavku 3. propisuje da oblik izvješća te **minimalne uvjete radnih obveza o kojima se podnosi izvješće o radu zaposlenika radi reizbora** na znanstveno-nastavno **radno mjesto** propisuje **Nacionalno vijeće**, s tim da **visoko učilište može propisati i dodatne uvjete** o kojima se podnosi izvješće u postupku reizbora na radno mjesto.

Dakle, sukladno važećem ZZDVO-u, **ne postoji zakonska ovlast temeljem koje bi Rektorski zbor mogao propisati uvjete za reizbor na znanstveno-nastavna radna mjesta**, već su navedeno ovlašteni učiniti Nacionalno vijeće, u pogledu minimalnih uvjeta, a visoka učilišta u pogledu dodatnih.

Treba primijetiti da ZZDVO općenito jedino i govori o reizboru na znanstveno-nastavna **radna mjesta**, a da **pojam reizbora** u znanstveno-nastavna **zvanja ne poznaje**, slijedom čega je dio Odluke Rektorskog zbora koji se odnosi na uvjete za reizbor u znanstveno-nastavna zvanja, bespredmetan.

2.2. REKTORSKI ZBOR NIJE OVLAŠTEN PROPISIVATI UVJETE KOJI NISU NUŽNI ZA OCJENU NASTAVNOG I STRUČNOG RADA

Slijedom odredbe članka 105. stavka 4. ZZDVO-a, Rektorski zbor propisuje **nužne uvjete za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti** u postupku izbora u znanstveno-nastavna zvanja, odnosno radna mjesta.

Slijedom citirane zakonske odredbe, uvjeti koje propisuje Rektorski zbor moraju:

1. **biti nužni** za izbor u znanstveno-nastavno zvanje i na radno mjesto;
2. odnositi se isključivo na **nastavni i stručni rad**,
3. biti podobni da se **na temelju definiranih uvjeta ocjeni nastavni i stručni rad**.

2.2.1. Nužnost uvjeta

Nužan uvjet u smislu izbora u zvanje i na radno mjesto možemo definirati kao onaj **bez kojeg se ne može** odnosno **koji je prijeko potreban za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti** za izbor u znanstveno-nastavno zvanje odnosno radno mjesto. Samo je takve uvjete Rektorski zbor Zakonom ovlašten propisati. Druge uvjete koje bismo mogli okarakterizirati kao one koji nisu nužni (neobvezni, dodatni, dopunski, alternativni i sl.), Rektorski zbor nije ovlašten propisati, a ako to učini prekoračuje svoje zakonsko ovlaštenje.

Nacrt Odluke upućen u javnu raspravu sadrži određene uvjete koje ne možemo smatrati **nužnim za ocjenu** nastavnog i stručnog rada, ali i mnogo uvjeta koji, osim što nisu nužni, u sebi uopće **ne sadrže poveznicu** s nastavnim i stručnim radom nastavnika.

Tako nužnim uvjetima nikako ne bismo mogli definirati one za koje je samom Odlukom propisano da ih je moguće zamijeniti ili nadomjestiti ispunjenjem nekog drugog uvjeta (vidjeti Tablicu br.1.), jer uvjet kojeg je moguće zamijeniti ili nadomjestiti po definiciji nije nužan.

Također, nužnim uvjetima ne mogu se smatrati ni oni uvjeti čije ispunjenje svim osobama nije jednako moguće ili dostupno. Tu se ponajprije misli na sve uvjete iz Nacrta Odluke čije ispunjenje u najvećoj mjeri ne ovisi o volji, talentu, angažmanu, naporima ili drugim svojstvima osobe koja treba biti

izabrana, već u bitnom ovisi o slučaju ili o volji drugih osoba (različita imenovanja, izbor od strane drugih osoba, poznanstva, senioritet kao prednost za obavljanje određenih stručnih i drugih funkcija i sl.). U ovom kontekstu treba napomenuti da se nužnim ne može propisati ni uvjet kojeg iz objektivnih razloga ne mogu ispuniti svi koji bi to mogli ili htjeli jer je broj određenih položaja, funkcija ili potreba za određenim radnjama ili ulogama u društvu općenito ograničen.

Suprotno postupanje moglo bi imati za posljedicu situaciju u kojoj će neke osobe ispunjavati određene društvene i institucijske uloge i preuzimati funkcije i zadatke iz posve pogrešnih motiva (bez stvarnog interesa, a možda i sposobnosti), samo s ciljem da se ispuni određeni uvjet za napredovanje. To dugoročno potencijalno može dovesti do srozavanja kvalitete znanstveno-nastavnih zvanja i radnih mjesta ali i do narušavanja kvalitete tih drugih funkcija i zadataka, koje bi redovno možda obavljale osobe kojima to nije uvjet za napredovanje nego iskreni interes, odabir ili opredjeljenje. Ovdje kao očigledni primjer ističemo institut volontiranja, koji po naravi stvari isključuje bilo kakvu razinu primoranosti osobe koja volontira te nesagledive štete za taj institut u slučaju da ga se počnu prihvaćati osobe koje nemaju stvarnu želju volontirati, nego to čine da bi ispunile određeni uvjet.

Nadalje, kada je riječ o samom sadržaju, nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti nikako se ne mogu smatrati uvjeti iz skupine C i D Posebnih uvjeta u Nacrtu Odluke, a naročito se to primjerice odnosi na uvjete obnašanja različitih čelnih i voditeljskih dužnosti, članstva u različitim tijelima i povjerenstvima, volontiranju u udrugama i slično. Postavlja se pitanje kako većina uvjeta iz spomenutih dijelova Odluke uopće mogu biti kriteriji za ocjenu nastavnog i stručnog rada kada se u vremenu u kojem ih obavlja, osoba koja ih obavlja, u pravilu uopće ne bavi svojom strukom i ne izvodi nastavu? Štoviše, **pojedini takvi angažmani mogu imati i upravo suprotan efekt te odvajati nastavnika od pravog stručnog i nastavnog rada.** Primjerice, opće je poznata okolnost da je s pojedinim institucijskim funkcijama, osobito na većim visokim učilištima, skopčan enorman administrativni angažman, koji se ne može povezati ni s nastavnim, niti sa stručnim radom. Nesporno je da se radi o važnim poslovima za instituciju koje netko mora obavljati i čije obavljanje također mora biti adekvatno priznato i vrednovano. Međutim, priznavanje i vrednovanje tih i sličnih poslova, koji neovisno o njihovoj važnosti, zapravo nisu temeljni poslovi znanstvenika i nastavnika, ne smije biti provođeno na način da oni neosnovano postaju kriterij vrednovanja znanstvenog i nastavnog rada nastavnika kao njegovih temeljnih poslova. Adekvatno priznavanje drugih poslova, koji nisu primarno nastavni i znanstveni (manjim dijelom i stručni) treba biti provođeno prvenstveno kroz normiranje nastave.

Nametanje drugih, a ne čisto nastavnih i stručnih kriterija kao uvjeta za ocjenu nastavnog i stručnog rada, ili kao zamjenu za njega, dugoročno ne potiče kontinuirani solidan znanstveni, stručni i nastavni rad koji bi trebao biti prisutan kod svakog zaposlenika u svakoj fazi razvoja njegove karijere, a koji je zapravo jamstvo solidnog obrazovnog i znanstvenog sustava.

Takav sustav omogućuje da se u njemu preživljava s minimalnom nastavnom i znanstvenom aktivnošću, a ispunjavajući neke druge uvjete, te da potencijalna nastavna i stručna neaktivnost nema nužno za posljedicu nenapredovanje zaposlenika. Napredovanje u najviša znanstveno–nastavna zvanja moći će se utemeljiti na uvjetima koji ne svjedoče o kvaliteti znanstvenog, nastavnog ili stručnog rada, niti su njihov objektivni pokazatelj.

Treba napomenuti da većina uvjeta definiranih pod točkama C i D Nacrta Odluke ni u jednom pozitivnom pravnom propisu nisu regulirane kao obveze zaposlenika u znanstveno–nastavnim

zvanjima odnosno kao poslovi koje bi te osobe bile dužne izvršavati u redovito radno vrijeme. Postavlja se pitanje kako pojedini uvjeti koje zaposlenik nije dužan izvršavati u sklopu svog radnog odnosa uopće mogu biti određeni kao nužni kriteriji za izbor u više zvanje i na više radno mjesto, a osobito kako mogu biti definirani kao uvjeti za reizbor na to isto radno mjesto.

U vezi prethodno navedenog otvaraju se konkretna pitanja usklađenosti Nacrta Odluke s općim propisima o radu. Naime, ako se nešto postavlja kao uvjet za ostanak na radnom mjestu ili napredovanje, logično je da se taj uvjet smatra obvezom zaposlenika iz radnog odnosa. S tim u vezi logično je tada pretpostaviti da bi sve uvjete propisane Odlukom Rektorskog zbora zaposlenik bio dužan i ovlašten ispunjavati u redovno radno vrijeme. Znači li to da bi primjerice jedan docent zaposlen na ekonomskom fakultetu ispunjavajući uvjete Rektorskog zbora mogao najmanje pedeset posto radnog vremena svaki dan kroz jednu ili dvije akademske godine provesti volontirajući u udruzi koja udomljava pse? Ništa smislenije uvjet volontiranja ne zvuči niti kad bi se radilo o zaposleniku veterinarskog fakulteta u udruzi za udomljavanje pasa. Može li izvanredni profesor iz područja prirodnih znanosti pedeset posto radnog vremena svaki dan odlaziti pomagati u dom za nezbrinutu djecu, a može li to činiti za vrijeme radnog vremena jedan docent socijalnog rada?

S druge strane ako to ne može činiti unutar radnog vremena, ne može se govoriti o njegovoj obvezi iz radnog odnosa, a tada takav uvjet ne može biti uvjet za reizbor ili izbor.

Primjeri su istaknuti s namjerom da ocrtaju nedopustivost propisivanja uvjeta Rektorskog zbora na učinjeni način u okolnostima kad **ne postoje** temeljni propisi na razini visokih učilišta koji bi definirali njihova temeljna strateška opredjeljenja u pogledu tzv. treće misije, a koja bi bila osnova najprije za definiranje obveza visokih učilišta u korisnim općedruštvenim angažmanima, a potom i osnova na kojoj bi bilo moguće jasno odrediti obveze zaposlenika visokih učilišta u tom pogledu, način i uvjete pod kojima ih je zaposlenik dužan izvršavati.

U suprotnom se od zaposlenika očekuje da on u vlastitim angažmanima, potpuno izvaninstitucionalno te izvan radnog vremena kao uvjete za izbor u viša zvanja, preuzima zadatke nevezane za svoje temeljne poslove znanstvenika i nastavnika, a koji potencijalno uopće ne moraju biti u skladu s trećom misijom visokog učilišta.

Nadalje, Odluka Rektorskog zbora ni na koji način ne uvažava činjenicu da različite osobe svoj nastavni i stručni rad obavljaju u različitim stručnim i znanstvenim područjima. S tog aspekta potrebno je napomenuti da se nužni uvjeti za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti za izbor u znanstveno-nastavna zvanja mogu bitno razlikovati, ovisno o djelatnosti, struci odnosno području znanosti kojom se određena osoba bavi. Tako se nešto što je opravdano postaviti kao nužni uvjet u području društvenih i humanističkih disciplina ne može tražiti u području tehničkih ili biomedicinskih struka. Primjerice, broj obranjenih završnih ili diplomskih radova, broj objavljenih knjiga, udžbenika ili priručnika, inoviranje nastavnog sadržaja jesu uvjeti koji imaju bitno različite sadržaje i ispunjavaju se u bitno različitim okolnostima kada je riječ o različitim područjima znanosti. U društvenom i humanističkom području realno je očekivati kontinuirane periodične publikacije, ali se to vrlo teško može ostvariti npr. u biotehničkom području, gdje se objavljivanje knjige smatra vrhuncem karijere te je veliko postignuće objaviti i jednu, a kamoli više knjiga (detaljniji komentar u tekstu Nacrta Odluke).

2.2.2. Nastavni i stručni rad

Sukladno ZZDVO-u, Rektorski zbor propisuje nužne uvjete za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti. Definiranje uvjeta koji se **ne odnose isključivo na nastavni i stručni rad predstavlja prekoračenje zakonske ovlasti Rektorskog zbora**. Navedena primjedba odnosi se na sve uvjete koje se tiču znanstvenog rada zaposlenika. Izbor u odgovarajuće znanstveno zvanje kroz ispunjenje uvjeta vezanih za znanstveni rad čije definiranje je u isključivoj ovlasti Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj, predstavlja posve odvojeni uvjet za izbor u znanstveno-nastavna zvanja, čija se ispunjenost provjerava u drugom, zakonom propisanom postupku. Rektorski zbor nije ovlašten ulaziti u nadležnost Nacionalnog vijeća na način da pored njega definira i svoje dodatne uvjete za izbor u znanstveno-nastavna zvanja koja se tiču znanstvenog rada zaposlenika.

Navedene konstatacije odnose se primjerice na uvjete objave znanstvenih radova, uvjet znanstvenog usavršavanja, uvjet izdavanja ili recenzije znanstvenih knjiga, recenziranje znanstvenih projekata, sudjelovanje na znanstvenim skupovima, članstvo u uredništvima znanstvenih časopisa i druge slične uvjete koji se odnose na znanstveni, a ne stručni ili nastavni rad.

2.2.3. (Ne)podobnost propisanih uvjeta za ocjenu nastavnog i stručnog rada

Treća neusklađenost propisanih uvjeta sa ZZDVO-om, u vezi koje također možemo govoriti o prekoračenju ovlasti Rektorskog zbora sastoji se u načinu na koji su uvjeti propisani. Naime, uvjeti u Odluci su formulirani kao da Zakon Rektorskom zboru daje ovlast definiranja **uvjeta za izbor u znanstveno-nastavno zvanje**, a ne samo ovlast definiranja **uvjeta za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti**. Naime, ZZDVO od Rektorskog zbora ne traži da propiše koje uvjete za izbor u znanstveno-nastavno zvanje odnosno radno mjesto je vrstom i brojem potrebno ispuniti, nego traži da propiše uvjete za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora. Navedeno znači da bi propisani uvjeti trebali biti koncipirani na način da se vodeći njima može ocijeniti nastavni i stručni rad određene osobe. Suprotno zahtjevu ZZDVO-a, na nekoliko mjesta u Odluci izrijekom je propisano da Rektorski zbor definira i vrstu i broj uvjeta za izbor u znanstveno-nastavna zvanja.

3. (NE)OPRAVDANOST PROMJENA UVJETA REKTORSKOG ZBORA

Postupak savjetovanja o Nacrtu Odluke Rektorskog zbora provodi se u okolnostima u kojima objavljeni Nacrt ne sadrži obrazloženje razloga i ciljeva koji se žele postići donošenjem nove Odluke, niti su oni komunicirani prema zainteresiranoj javnosti na druge primjerene i dostupne načine.

Jedan od možebitnih razloga neobrazlaganja ciljeva i razloga donošenja Odluke jest jednostavna činjenica da njih zapravo nema, a oni o kojima možemo nagađati, nisu utemeljeni na racionalnim metodama analize i utvrđivanja postojećeg stanja te propisivanju uvjeta u skladu s dugoročnim obvezujućim opredjeljenjima sadržanim u Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije.

Prigodno i bezrazložno mijenjanje uvjeta Rektorskog zbora u smjeru njihova definiranja na način kako netko smatra „da to u sustavu otprilike jest“, a ne na način koji podrazumijeva prethodnu dugotrajnu i argumentiranu raspravu provedenu s ciljem da se iznjedre pravila „kako bi to trebalo biti“ sukladno ranije zauzetim strateškim opredjeljenjima zemlje u području visokog obrazovanja, štetno je i za sustav i za zaposlenike koji u njemu rade. Zaposlenike se izlaže nepotrebnoj nesigurnosti, uvode se

dvojbena i neprovjerena rješenja, a sustav stagnira i propada jer se u njemu odgađaju bitne, potrebne i korisne promjene.

3.1. POLOŽAJ ZAPOSLENIKA

3.1.1. (Ne)primjerenost prijelaznog roka za primjenu novih uvjeta Rektorskog zbora

Položaj zaposlenika na znanstveno-nastavnim radnim mjestima specifičan je iz niza razloga. Jedan od njih ogleda se u činjenici što se karijera svakog znanstvenika i nastavnika u bitnom temelji na nekim prijašnjim uvjetima i odabirima i ona se u pojedinim slučajevima ne može mijenjati dinamikom koja je ovisna o volji zaposlenika, a još manje dinamikom koju zahtijevaju nerealno postavljeni uvjeti. Vrlo često se ono što nastavnik radi u tekućih pet godina temelji na nečemu što je radio u prošlih pet godina, i u pet godina prije toga. Stoga u propisivanju uvjeta za izbor treba voditi brigu o okolnosti da ostvarenje pojedinih uvjeta u nekim područjima zahtjeva dulje vrijeme, a za ostvarenje nekih je u startu potrebno graditi karijeru na posve drugačiji način.

Zato, kada govorimo o kriterijima za izbor u znanstveno-nastavna zvanja mora se voditi računa da pojam „retroaktivnosti“ poprima jedan drugačiji i širi sadržaj i da će unatoč propisanoj općem prijelaznom roku primjene novih uvjeta od 30 mjeseci, u pojedinim slučajevima oni imati doista retroaktivan učinak, osobito kada su u pitanju uvjeti koji se sada prvi puta uvode u Odluku. To je uvjetovano okolnošću da u nekim područjima znanosti 30 mjeseci nije dovoljan rok da bi se u hodu mogli promijeniti ranije postavljeni prioriteta i ispuniti neki novi uvjeti, naročito ako oni traže dulje vrijeme rada na njihovom ostvarenju.

Radi navedenog je s aspekta većine zaposlenika u sustavu pravovremeno i racionalno planiranje promjena za buduće i početak primjene promjena u razumnom roku u kojem se zaposlenici imaju vremena prilagoditi novim zahtjevima i očekivanjima, jedino prihvatljiv način izmjene uvjeta za ocjenu njihova nastavna i stručnog rada. Rok primjene novih uvjeta nikako ne bi smio biti kraći od roka u kojem je sve te uvjete pojedinačno moguće i ispuniti, a **optimalno rješenje je da se na svakog zaposlenika novi uvjeti primjenjuju od sljedećeg izbora u više zvanje**. Metoda postavljanja uvjeta „odmah i svima“ i promatranja „koga će i kako zahvatiti“, a koja je zapravo sadržana u određivanju prijelaznog roka od 30 mjeseci za primjenu novih uvjeta, zaista nije primjeren ni vremenu niti akademskoj zajednici kojoj su promjene namijenjene.

Potreba da se na svakog zaposlenika novi uvjeti primjenjuju od sljedećeg izbora u više zvanje vidljiva je i iz konkretnog primjera primjene članka 12. stavka 4. Nacrta Odluke. Naime, sukladno tom članku dvije osobe koje žele biti izabrane u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u trajnom zvanju, a zadovoljavaju u cijelosti jednak broj i vrstu uvjeta iz predložene Odluke Rektorskog zbora mogu biti u sasvim različitom položaju, ovisno o tome je li im od posljednjeg izbora proteklo više ili manje od 30 mjeseci. Osoba kojoj je od prošlog izbora proteklo neznatno više od 30 mjeseci (na primjer 31), sukladno članku 12. Odluke treba zadovoljiti polovicu propisanih uvjeta, a osoba kojoj je od izbora proteklo neznatno manje od 30 mjeseci (na primjer 29), treba zadovoljiti sve Odlukom propisane uvjete. Prva osoba će s istim brojem i vrstom zadovoljenih uvjeta postati redoviti profesor u trajnom zvanju, a druga neće udovoljiti ni uvjetima za reizbor.

3.1.2. Nejednak položaj zaposlenika

Nacrt Odluke uvodi izmjenu dosada ustaljenog principa kumulativnosti uvjeta kroz karijeru što pojedine osobe, ovisno o tome koje su uvjete u mogućnosti ispuniti (oni čija se ispunjenost provjerava kumulativno ili onih u odnosu na koje se to čini od izbora do izbora odnosno reizbora) dovode u nejednak ili, s druge strane, sasvim apsurdan položaj. Naime, ovisno o kombinacijama ispunjenosti pojedinih uvjeta, a s obzirom da se ispunjenost kriterija za potrebe reizbora ne promatra kumulativno, može se dogoditi da ista osoba ispunjava uvjete za izbor u više znanstveno–nastavno zvanje odnosno radno mjesto (jer se u tom slučaju pojedini uvjeti uzimaju u obzir kumulativno), ali da ujedno ne ispunjava i uvjete za reizbor na radno mjesto na kojemu radi (jer se u postupku reizbora u obzir uzimaju samo uvjeti ispunjeni od posljednjeg izbora odnosno reizbora). Tako je moguće da određeni zaposlenik koji ima uvjete za izbor u više znanstveno-nastavno zvanje i više znanstveno-nastavno radno mjesto, a visoko učilište nema sredstava za financiranje njegovog napredovanja, zapravo izgubi posao.

Važeći ZZDVO predviđa obvezu reizbora na znanstveno–nastavno radno mjesto svakih pet godina. Izmjena principa kumulativnosti uvjeta u postupku reizbora, za svakog zaposlenika znači bitnu promjenu uvjeta koja drastično utječe na mogućnost gubitka radnog mjesta. Činjenica da niti jedan pozitivni propis u ovom trenutku **ne omogućava produljenje ili mirovanje roka za reizbor**, dodatno usložnjava situaciju u kojoj će se moći dogoditi da primjerice jedan vrhunski znanstvenik, koji je svoj posao radio na najvišoj znanstvenoj i nastavnoj razini, a zatim ga je, recimo, snašla teža bolest uslijed koje nije uspio ispuniti sve uvjete za reizbor u roku od posljednjeg izbora, dobije otkaz.

Načelno govoreći, u znanosti je rok od 5 godina prekratak da bi bilo opravdano u njemu propisivati obvezu ostvarivanja većeg broja uvjeta, osobito kad su u pitanju pojedina područja znanosti. Vrlo je izvjesno da će obveza ostvarivanja složene križaljke uvjeta u relativno kratkom roku, zaposlenike dovesti u situaciju u kojoj će se umjesto slobode i usmjeravanja na nastavni i znanstveni rad, usredotočiti na traganje za načinima na koje je pojedine (u pravilu najlakše uvjete) i najjednostavnije ostvariti. To ujedno znači da će nastavnici oblikovati i usmjeriti svoj cjelokupni rad prema uvjetima koje je najlakše ostvariti, na štetu ukupne kvalitete. Pri tom treba voditi računa da je zaista veliki broj Odlukom definiranih uvjeta postavljen na način da uključuju *imenovanja* i socijalne mreže, a uvjeti do kojih se dolazi imenovanjem, a ne samo vlastitim sposobnostima i trudom, se ne kriju samo u grupama posebnih uvjeta C i D, već ih ima i u grupama A i B. Napredovanje se ne bi smjelo učiniti u bitnom ovisnim o činjenici da vas netko mora izabrati ili imenovati nekamo da biste ostvarili neki uvjet iz radnog odnosa.

3.1.2. UTJECAJ NA SUSTAV

Cjelokupno javno obrazovanje od posebnog je interesa za Republiku Hrvatsku. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije koju je 2014. godine donio Sabor Republike Hrvatske (NN 124/2014) obvezujući je dokument za sva tijela koja na bilo koji način sudjeluju u kreiranju sustava obrazovanja. Strategija sadrži dugoročno promišljanje o mjestu obrazovanja i znanosti u društvu, identificira ključne probleme cjelokupnog obrazovnog sustava, definira ciljeve koje je potrebno postići, mjere za postizanje ciljeva te nadležna tijela za njihovo donošenje i provedbu te ne ostavlja prostor arbitrarnom uređivanju tog područja sukladno bilo čijim preferencijama ili interesima.

Strategija određuje nekoliko ključnih zadaća u pogledu visokog obrazovanja i znanosti i na brojnim mjestima predviđa Rektorski zbor kao nositelje izvršenja tih zadaća. Jedan od alata koji Rektorskom zboru u tom smislu stoji na raspolaganju jest definiranje uvjeta za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti nastavnika. Rektorski zbor je odlučio aktivirati taj alat, ali ne u smjeru zacrtanom Strategijom.

Najočitiji argument posljednje navedenom jest evidentna činjenica da se sadržaj kriterija koji se zaista odnosi na nastavni i stručni rad zapravo nije promijenio. Od zaposlenika se ne traži da mijenjaju nešto bitno u kvaliteti i načinu svoga rada, traži se samo da rade kvantitativno više u fazama reizbora. Rezultat se ne procjenjuje s aspekta kvalitete nego prvenstveno kvantitete. Tako se ne postavlja pitanje kakva je kvaliteta ili značaj izdane knjige, diplomskog rada ili doktorske disertacije, nego koliko ih je. Nema nikakvog mehanizma provjere kvalitete nastavnog rada, a trajni profesionalni razvoj nastavnika se ni ne spominje. Dakle, ova izmjena u uvjetima, zadržava status quo.

Međutim, kada su u pitanju oni kriteriji koji bi se u kontekstu Strategije mogli dovesti u korelaciju s tzv. trećom misijom sveučilišta, a Odlukom su definirani na način da ih se teško možemo povezati s izvornim stručnim i nastavnim radom (posebni uvjeti D, a dijelom i C), treba zaključiti da su uvjeti Rektorskog zbora otišli u smjeru prejednostavnog, a u nekim segmentima i pogrešnog shvaćanja treće misije.

U sadržajnom smislu uvjeti nisu postavljeni na način da ostvaruju ideju treće misije sveučilišta kao sustavnih i institucionaliziranih načina kojima je sveučilište pokretač pozitivnih promjena u društvenoj zajednici i kojima doprinosi društvenom i gospodarskom razvoju. Da bi se o trećoj misiji uopće moglo govoriti gotovo sva sveučilišta u Hrvatskoj trebaju najprije institucijski formalno i stvarno definirati svoje misije i kapacitete kojima su to u stanju činiti, a tek tada zaposlenike uključivati u njenu provedbu.

Međutim, uvjeti rektorskog zbora na način na koji su formulirani, zapravo ozakonjuju pojedine pogrešne obrasce akademskog ponašanja koje se nastoji smjestiti u sferu treće misije Sveučilišta, prikazujući ih kao posebno važan aspekt nastavnog i stručnog rada, kojim je taj rad moguće i nadomjestiti i zamijeniti. To znači da netko može i ne raditi stručno i nastavno i unatoč tome napredovati u najviša znanstveno-nastavna zvanja. Suprotno, oni zaposlenici kojima angažmani u takvoj trećoj misiji iz nekog razloga nisu dostupni, moraju raditi više znanosti, više struke i više nastave da bi ih nadomjestili.

4. ZAKLJUČAK

Sindikata znanosti smatra da bi se izmjenama uvjeta rada zaposlenika u znanosti i visokom obrazovanju trebalo pristupiti na racionalan, sustavan i unaprijed promišljen način, u svemu usklađen s temeljnim strateškim dokumentima važećim na području znanosti i visokog obrazovanja.

U ovom trenutku, kada se razmišlja o izmjenama resornog zakona i kada ne postoji dokument kojim se jasno definiraju prava i obveze zaposlenika u znanstveno-nastavnim zvanjima i na znanstveno-nastavnim radnim mjestima, izmjena uvjeta je bespredmetna jer u tim okolnostima ne može ostvariti svoju svrhu, a zaposlenike bezrazložno izlaže nesigurnosti u pogledu zaposlenja.

Nasušno potrebne izmjene temeljnih dokumenata u sustavu znanosti i visokog obrazovanja, najprije na državnoj razini, a potom i na razini visokih učilišta u strategijom određenom smjeru, trebala bi biti

osnova za stvaranje okolnosti u kojima će i sam Rektorski zbor, kao tijelo od osobite važnosti za funkcioniranje sustava visokog obrazovanja, imati puno jasnije smjernice u propisivanju relevantnih kriterija nastavne i stručne kompetentnosti zaposlenika. Iz svih ranije pobrojanih primjedbi u ovom dokumentu te primjedbi iznesenih u Prilogu Očitovanja, u kojem se komentiraju konkretne odredbe Odluke, Sindikat znanosti predlaže Rektorskom zboru privremeno odustati od predloženog Nacrta Odluke, te istu zamijeniti sustavnom i cjelovitom odlukom koja će jedinstveno i neprijeporno definirati najvažnije standarde u pogledu obrazovnog, nastavnog i stručnog rada nastavnika na visokim učilištima u Republici Hrvatskoj, kada za njeno donošenje budu ispunjeni svi objektivno potrebni uvjeti.

Za Nezavisni sindikat znanosti i visokog obrazovanja

Vilim Ribić, predsjednik Velikog vijeća, v.r.,

prof.dr.sc. Igor Radeka, predsjednik, v.r.,

Ana Petošić, dipl.iur., v.r.

U prilogu:

Komentar Sindikata znanosti na pojedine odredbe Nacrta Prijedloga Odluke Rektorskog zbora o nužnim uvjetima za ocjenu nastavne i stručne djelatnosti u postupku izbora ili reizbora u znanstveno-nastavna zvanja od 18. lipnja 2017. godine